

WATER SERVICE PROVIDERS DATA BOOK, 2070 – 2071 (2013 - 2014)

Part IV, in Nepali only
Self reporting by water service providers

**Sector Efficiency Improvement Unit (SEIU)
Ministry of Urban Development
April 2015**

PART IV

***Water Service
Provider Presentation
in Nepali***

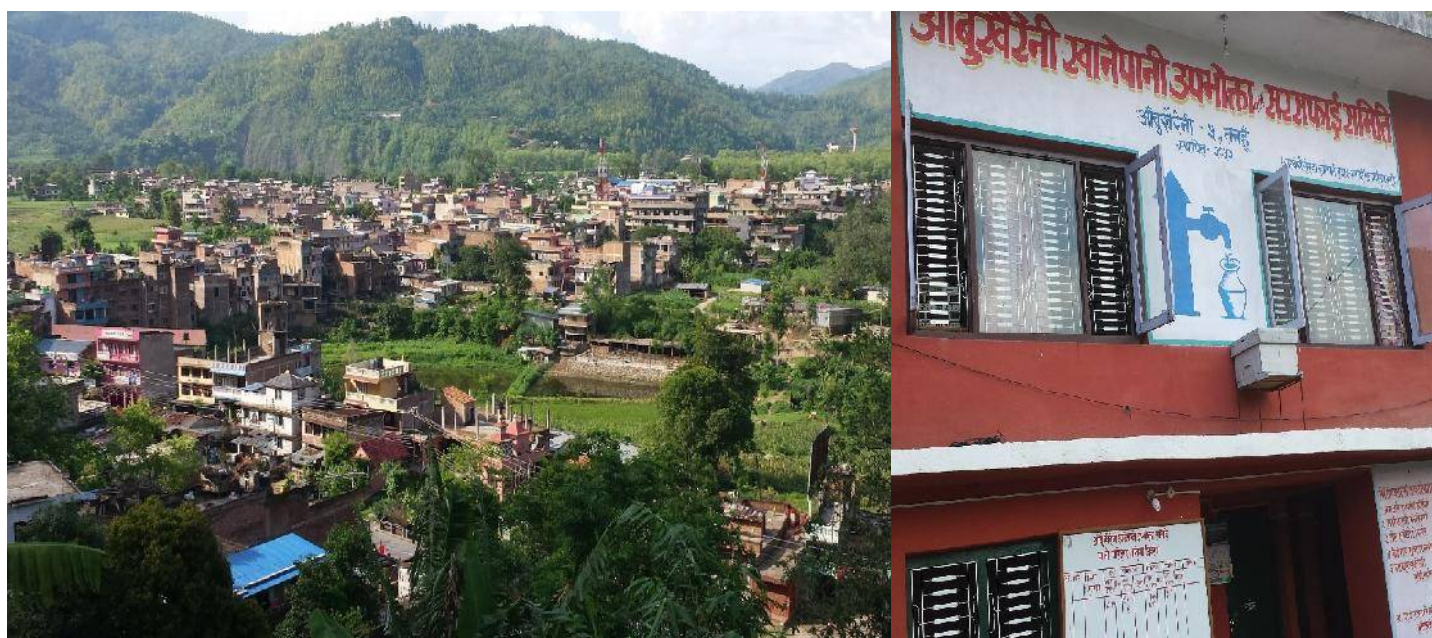

आँवुखैरेनी खानेपानी उपभोक्ता तथा सरसफाई समिति

तनहूँ जिल्लाको आँवुखैरेनी गा.वि.स. वडा नं. ६ मा अवस्थित आँवुखैरेनी खानेपानी आयोजना जिल्लाकै नमूना खानेपानी आयोजना हो । स्थापना कालमा शिव्दीखोला खानेपानी आयोजनाको नामले परिचित यस आयोजनालाई जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय तनहूँले जिल्ला कै नमूना खानेपानीको रूपमा लिएको छ । वि.सं. २०५३ मा आँवुखैरेनी गा.वि.स.को उपभोक्ताहरूको भेलाले उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण गरेको थियो । गा.वि.स.ले हस्तान्तरण गरि बुझाउँदासम्म यस आयोजना आर्थिक रूपले रित्तो थियो । यसको कुनै आर्थिक स्रोत थिएन । अर्थ विना कुनै पनि कार्य पुरा गर्न सकिदैन भन्ने यथार्थतालाई मध्यनजर राखी तत्कालिन समितिले उपभोक्ताहरू बीच तोके वमाजिमको रकम सहयोग स्वरूप खानेपानी संस्थालाई दिने उपभोक्ताहरूलाई निजीधारा जडान गरिने बारे सूचना प्रकाशन ग-यो । उक्त सूचना अनुसार २४ जना उपभोक्ताहरूले निजी धारा जडान गर्नुभयो । उक्त समयमा उठाईएको सहयोग रकमवाट नै यस आयोजनाको कोषको शुभारम्भ तथा स्थापना भएको हो ।

तत्पश्चात गठन भएका समितिहरूबाट पनि संस्थाको रेखदेख, मर्मत संभार, संरक्षण र सम्बर्द्धनका लागि कोषमा अझै वृद्धि गर्दै लानुपर्ने आवश्यकतालाई महशुस गरी निजी धारा वितरण प्रक्रियालाई अझै सशक्त रूपमा अगाडि बढाइयो । जसले निजी धाराको संख्यामा उल्लेख्य वृद्धि भयो । समितिकै पहलमा नयाँ इन्टेक निर्माण, भेन पाईप लाईन विस्तार, नयाँ रिजर्भ ट्याकीको निर्माण तथा विस्तारले निजी धारा वितरण कार्यलाई अझै बढि सरल र प्रभावकारी बनायो । यसरी यस संस्थाले क्रमिक रूपमा चौतर्फी सफलता प्राप्त गर्न थाल्यो । निजी धारा जडान वापत लिईएको सहयोग रकम र मासिक रूपमा लिईने महशुलवाट यसको कोषमा वृद्धि हुदै गयो ।

फलस्वरूप आजको अवस्थासम्म आईपुग्दा यसले आयोजनाको क्षमता विस्तारको साथै शुद्धिकरणमा पनि ध्यान पु-याएको छ । पानी सफा राख्न विगतमा आफ्नै कोषको रकमवाट सेडिमेण्टेसन टंकी निर्माण गरेको छ । यस आयोजनाले पानी शुद्धिकरण योजना (Water Safety Plan) अन्तर्गत १ करोड २८ लाख वरावरको योजना हात पार्न सफल भएको छ ।

काँकरभिट्टा खानेपानी उपभोक्ता तथा सरसफाइ संस्था : एक झलक

काँकरभिट्टा खानेपानी उपभोक्ता तथा सरसफाइ संस्था नेपालको पूर्वी सिमानदी मेचीको काखमा रहेको छ । यो झापा जिल्लाको मेचीनगर नगरपालिकामा पर्दछ । मेचीनगर नगरपालिका साविकका धुलाबारी गा.वि.स र काँकरभिट्टा गा.वि.स. लाई जोडेर बनाएको नगरपालिका हो । यस नगरमा काँकरभिट्टा खानेपानी उपभोक्ता तथा सरसफाइ संस्था र धुलाबारी खानेपानी उपभोक्ता तथा सरसफाइ समिति गरी २ वटा ठूला खानेपानी प्रदायक आयोजनाहरू रहेकाछन् ।

यो काँकरभिट्टा खानेपानी आयोजना वेलायत सरकारको अनुदान सहयोगमा मिति २०४८ सालमा निर्माण प्रक्रिया प्रारम्भ भइ २०५० सालमा सम्पन्न भएको थियो । खानेपानी आयोजनाहरू स्थानीय उपभोक्ताहरूलाई हस्तान्तरण गर्ने नेपाल सरकारको नीति निर्माण भएपछि पहिलो चरणमा २०५१ साल मंसिर ०९ गते औपचारिक रुपमा उपभोक्तालाई हस्तान्तरण भइ आज पर्यन्त अविच्छिन्न रुपमा उपभोक्ताहरूबाट नै सञ्चालन भइ आएको सफल आयोजना हो यो ।

आयोजनाको प्रारम्भिक डिजाइन ७०० धारालाई लक्षित गरी बनाइएकोमा यो संख्या निर्माण सम्पन्न भएको तस्रो वर्षमा नाघिसकेको थियो । भौगोलिक रुपमा टापु जस्तो रहेको काँकरभिट्टा बजारमा पानीको बैकल्पिक व्यवस्था नभएका कारण पानीको माग तिब्र बन्दै गयो । मागलाई पुरा गर्न आयोजनाको सुधार विस्तार गर्नु आवश्यक थियो । यही विषयलाई ध्यानमा राखी दोस्रो शाना सहरी खानेपानी तथा सरसफाइ आयोजना मार्फत सुधार विस्तार गर्ने लक्ष्य सहित प्रस्ताव पेश गरिए अनुसार स्वीकृत ३१ करोडको आयोजना निर्माण चरणको अन्तिम अवस्थामा रहेको छ । निर्धारित मिति २०७२ साल साउन १५ गते सम्म सम्पन्न गर्ने लक्ष अनुरूप कार्य भइरहेकोछ । मेचीनगर नगरपालिको वडा नं. १० र ११ मा सिमित भएको आयोजनाको सुधार विस्तारसंगै वडा नं. ७ देखि १३ सम्म विस्तार भइ सुरक्षित खानेपानी विस्तार गर्न भौतिक निर्माणको कार्य सम्पन्न हुनेछ ।

कावासोती खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता संस्था, नवलपरासी

यस आयोजना नेपाल सरकारबाट ०४५/०४६ मा निर्माण सम्पन्न भई मिति २०५८/०४/२३ मा खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय नवलपरासीबाट यस उपभोक्ता समितिमा हस्तान्तरण हुदाँको समयमा ५५४ नीजि तथा १५० सार्वजनिक गरी जम्मा ७०४ धाराहरु मात्र जडान भएका थिए भने सोहि धाराहरुमा पनि नियमित पानी आपूर्ति हुन सकेको थिएन । करिव २ कि.मि भित्रको क्षेत्रमा पानीको बैकल्पिक श्रोत नभएको हुदाँ यस क्षेत्रका बासिन्दा पानी जोहो गर्नका लागि करिव २ घण्टाको समय खर्चनु पर्ने अवस्थालाई १० वर्षको अन्तरालमा सुधार गरि हाल ४७५२ निजी, १२ संस्थागत तथा १०६ सामुदायिक गरि १८७० धारा मार्फत दैनिक ८ देखि १० घण्टा पानी आपूर्ति गरिँदै आएको छ ।

शहरी करण तथा बढ्दो जनसख्याका कारण धारा माग संगसंगै थप श्रोत व्यवस्थापन गर्न संस्थाका लागी चुनौतिकै रुपमा रहेको छ । हाल संस्थाको आफ्नै लगानीमा एक वटा बोरिड तथा नेपाल सरकार संगको सह लगानीमा थप एक गरि जम्मा दुई वटा बोरिड निर्माण गरि संचालनमा रहेको छ ।

माथिल्लो तटीय क्षेत्र महाभारत श्रृंखलामा हुने खोरिया फँडानीका कारण हुने भूक्ष , अतिवृष्टि, अनावृष्टि तथा खण्डवृष्टिबाट केरुङ्गे खोला इन्टेक तथा त्यस क्षेत्रमा विस्तारित पाइ पलाइन उच्च जोखिममा रहेका कारण तत्काल पुनर्निर्माण गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

। साथै आयोजना हस्तान्तरणका बखत १७,६६५ जनसख्या रहेको र हाल करिब ५३,००० जनसंख्या पुगी सकेको अवस्थामा मौज्जात श्रोत तथा रिजर्वायरबाट मात्र सेवा संचालन अत्यन्त कठिनाई पूर्वक गरिँदै आएकोमा सुधारका लागि ओभरहेड टंकि तथा डिपबोरिड निर्माण गर्नु पर्ने अवस्था रहेको छ ।

खजुरा खानेपानी उपभोक्ता तथा सरसफाइ समिति, बाँके

सामाजिक सेवा र सुविधा युक्त गाउँमा परिणत गर्न सर्वप्रथम यहाँका जनतालाई "स्वच्छ र सफा" पानी उपलब्ध हुनु अति आवश्यक भएको महसुस गरी त्यसै आवश्यकतालाई परिपूर्ति गर्न खजुरा वासीहरूको तत्परता र एसियाली विकास बैंक को आर्थिक सहयोगमा खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय नेपालगञ्जले आ. व. ०५०/०५१ मा निर्माण कार्य थालनी गरी आ. व. २०५४/०५५ मा करिब ११९ लाख र जन श्रमदानबाट सम्पन्न गरेर खजुरा बासीलाई हस्तान्तरण भए पश्चात् हाल सम्म शुः खानेपानी सेवा पुर्याउँदै आएको "खजुरा खानेपानी उपभोक्ता तथा सरसफाइ समिति" एक विशुद्ध सेवा मूलक संस्था हो ।

यो संस्था बाँके जिल्लाको सदरमुकाम नेपालगञ्ज वाट ८ कि. मि. पश्चिम खजुरा बजारमा अवस्थित छ । यसको करिब ८ कट्टा ऐलानी जग्गामा कम्पाउण्ड वाल गरि सो भित्र कार्यालय, पम्पहाउस, चौकिदार भवन, ८८ फुट अग्लो र २२५ घ. मि. क्षमताको ओभरहेड टंकी छन । १४ भल्व चेम्बर, २ एयर भल्व, ४ वटा डिप ट्यूबवेल् (हाल २ वटा मात्र चालु), १०० के.भी.ए. को एक र ५० के.भी.ए को एक गरी २ थान ट्रान्सफरमर, आदि जडान गरी दैनिक ८ घंटा यहाँका हाल ५९० घर धुरीलाई प्रत्यक्ष खानेपानीको सुविधा पुर्याउँदै आएको छ । यस संस्थाले वागेश्वरीकी गा.बि.स को वडा नं. २,३,४,५ र ६ तथा उदरापुर ४ र सोनपुर ४ मा करिब १३ कि.मी. पोलिथिन पाइप विस्तार गरी सेवा प्रदान गर्दै आएको छ । समितिको विधान बमोजिम प्रत्येक ३ वर्षमा कार्य समितिको चयन हुने कार्य समितिमा एकजना महिला सदस्य अनिवार्य सहित ११ सदस्यीय हुने, नि-वर्तमान अध्यक्ष वरिष्ठ सल्लाहकार हुने र बढीमा ५ जना सम्म सल्लाहकार मण्डल हुने तथा कार्य समितिको बैठक प्रत्येक महिनामा अनिवार्य बस्ने व्यवस्था गरिएको छ । यसरी हालसम्म करिब ४०% जनतालाई मात्र सेवा दिन सक्नुमा यसका थुप्रै समस्याहरू छन्, जस मध्ये जनताको आय श्रोत कम हुनु, सबै वडाहरूमा पर्याप्त मात्रामा पाइप बिस्तार नहुनु, जनतामा स्वास्थ्य र सरसफाइ सम्बन्धी चेतना कमी हुनु आदि हुन् ।

गैंडाकोट पम्पिङ्ग स्किम खानेपानी तथा सर-सफाई उपभोक्ता संस्था

गैंडाकोट नगरपालीका नेपालको मध्य भागमा रहेको, भौगोलिक, सामाजिक, वातावरणीय र अन्य सुबिधायुक्त सुसंस्कृतीले सुसज्जित ठाउँ भएकाले अरु ठाउँबाट बसाई सराई गरी बसोवास गर्नेहरूको चाप बढी भएका कारण बढ्दो जनसंख्यालाई सफा, स्वच्छ र शुद्ध खानेपानीको व्यवस्था गर्न तत्कालिन समाजसेवीहरू स्व.सूर्यभक्त अधिकारी, तिलकप्रसाद सापकोटा, गा.वि.स. अध्यक्ष नविन शागर उपाध्याय, ओमप्रसाद सापकोटाले खानेपानी स्रोत व्यवस्थापन गर्न मन बचत कर्मले लागि परेको कुरा २०४९ सालदेखिको गा.वि.स.मा भएको अभिलेखले जनाएको छ ।

नेपाल सरकारको निर्णय अनुसार २०५१ सालमा गैंडाकोटको वडा नं. १ को ब्रिटिस क्याम्पमा गर्न खोजिएको डिप बोरिङ सफल नभई २०५३ सालमा उक्त योजना गैंडाकोट वडा नं. ४ झपटिमा डिप बोरिङ सफल हुने भूगर्भ विदहरूको रिपोर्ट अनुसार डिप बोरिङ गर्ने कार्य शुरु गर्दै उपभोक्ता तदर्थ समिति गठन भएको थियो । नेपाल सरकारले आयोजनालाई आवश्यक पर्ने बजेट छुट्याउन नसकेका कारण १० वर्ष योजना तयार गर्न लागि २०६३ सम्म लाग्यो र २०६५ साल जेष्ठ २ गते नेपाल सरकारबाट उपभोक्तालाई हस्तान्तरण गरिएको थियो ।

यस संस्थालाई नीति, नियम, विधान र निर्णय अनुसार संस्थागत तौरतरिकाबाट संचालन गर्नका लागि भरपुर प्रयत्न गरिएको छ । यसका विधान, नियमावलि तथा निर्देशिकाहरू निर्माण गरी साधारण सभा तथा कार्य समितिको निर्णयबाट मात्र कार्यान्वयन गर्ने गरिएको छ । समयानुकूल कर्मचारीहरूलाई अस्थायी तथा स्थायी नियुक्ती, विदा, सञ्चयकोष, ग्रेड, पोषाक तथा वार्षिक १ महिना थप समयको तलव सुविदा दिइएको छ । मासिक १ पटक बैठक अनिवार्य गरिएको छ । दैनिक २४ सँ घण्टा खानेपानी सेवा पुर्‍याइएको छ ।

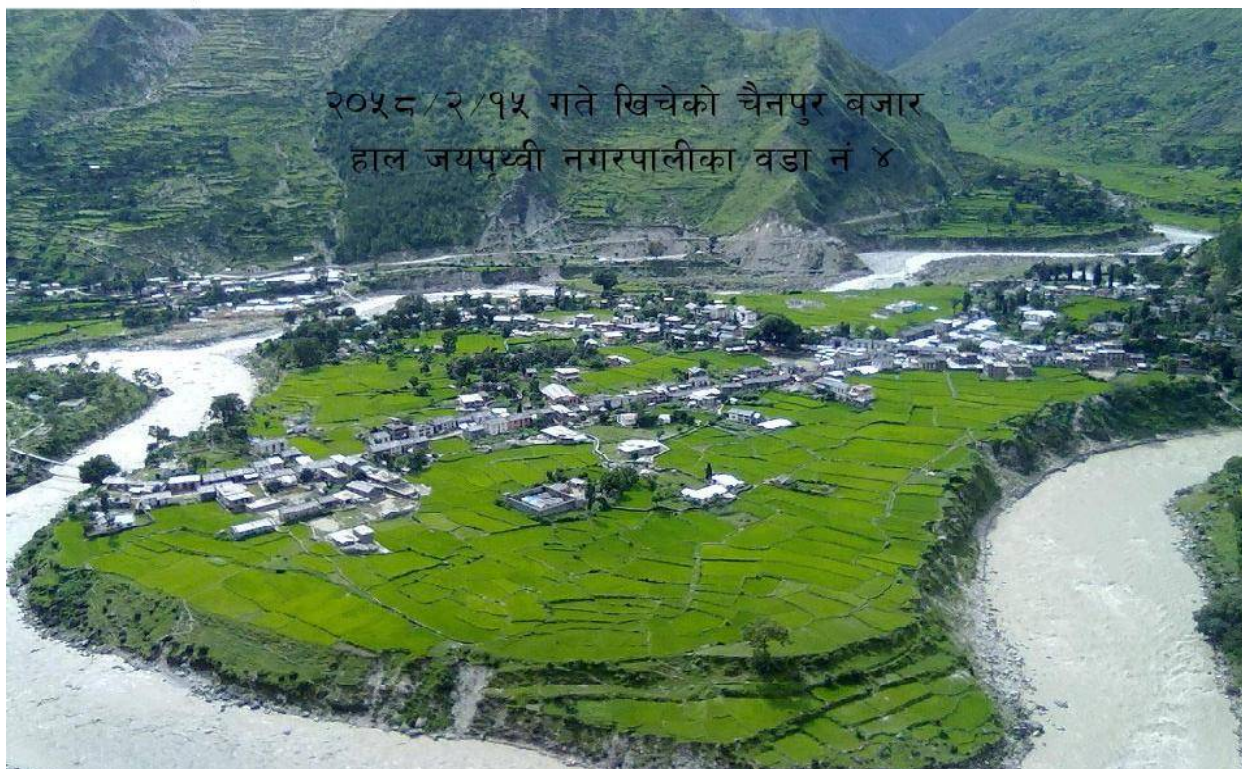

चैनपुर खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति, बझाङ्ग

नेपालको सुदुर पश्चिम सेती अंचल बझाङ्ग जिल्लाको सदरमुकाम चैनपुर बजार हाल जयपृथ्वी नगरपालिका वार्ड नं . ४ मा अवस्थित चैनपुर बजार पश्चिम-दक्षिण बाहुली खोला र पूर्व-दक्षिण सेती नदीले चारै तिरबाट घेरेको टापु श्री भुर्या देवी माईको मन्दिर परिसरमा रहेको छ । सो बस्तीका उपभोक्तालाई स्वच्छ सफा खानेपानी उपलब्ध गराई झाडा पखाला प्रकोप रोकथाम गर्नका लागि नेपाल सरकारको सहयोगमा जिल्ला खानेपानी कार्यालयबाट २०३८ सालमा पिठालेखमा १ वटा इन्टेक निर्माण गरी २० घ. मि. को पानी पोखरीबाट जिल्लाका सरकारी कार्यालय टोल बस्तीमा सार्वजनिकधारा र ५ वटा निजी धारा संचालन गरिएको थियो । त्यस पछि विकास क्रमसँगै २०६२ सालमा निर्माणाधिन हुदै २०६४ सालमा निर्माण कार्य सु-सम्पन्न गरेको खारा बगर इन्टेकबाट २ वटा २०/२० ध. मि. को पानी पोखरी निर्माण कार्य सु-सम्पन्न सहित सरकारको नीति अनुरूप २०६४ साल जेष्ठमा उपभोक्ता समिति गठन गरी आयोजना जिम्मा लगाईयो । करिब ४ वर्षको कार्यकालमा १ वटा २० ध. मि. को टंकि निर्माण सहित ३२० वटा निजी धारा १४ वटा सार्वजनिक धारा गरि जम्मा ३३४ वटा धारा संचालन गरी समितिको क्षमता र दक्षता अनुसार काम गरियो ।

अहिले २०७१ आषाढ सम्म ४११ निजी धारा १७ वटा सार्वजनिक धारा २२ वटा संध संस्था कार्यालयमा गरि ४५० वटा धारा रहेका छन् । तर पानी मुहानको अभाव तर सेवा ग्राहीको चापमा वृद्धि भइरहेको हुँदा समितिले उपभोक्तालाई दैनिक १ घण्टा, पिउनका लागि मात्र, पानी उपलब्ध गराउन सकेको छ ।

हालको जयपृथ्वी नगरपालिका वार्ड नं. ४, ६ भित्र पर्ने चैनपुर बजार, भोपुर बजार, लालटिन बजार, रुङ्ना वगर , दम्दुर वजार कुलाली गाँउ, खेशरा बजार सम्म करिब १०,००० भन्दा बढी जनसंख्या र बाह्य दैनिक ५,००० देखि १०,००० सम्म सदरमुकाममा आउने सेवा ग्राहीलाई विभागको निर्देशिका २०६२ अनुरूप सुदुर खानेपानी उपलब्ध गराउने, १ धारा १ शौचालय अनिवार्य गराउँदै सो क्षेत्रलाई खुला दिशा मुक्त क्षेत्र घोषणा गर्ने र उपभोक्तालाई दैनिक ६ घण्टा पानी उपलब्ध गराइ बस्तीलाई सफा र सुन्दर बनाउन सकेमा समितिलाई सफलता मिल्ने थियो ।

टंकिसिनवारी खानेपानी उपभोक्ता तथा सरसफाई समिति

यस टंकिसिनवारी खानेपानी उपभोक्ता तथा सरसफाई समिति मुलतः विराटनगरका ग्रामिण भेगमा बसोबास गर्ने पिछडिएका वर्ग, क्षेत्र, समुदायका लागि स्वच्छ खानेपानी आपूर्तीका लागि स्थापित संस्था हो । यस संस्थाबाट हाल सम्म १०४८ घरसंख्यालाई पानी वितरण गरि ८००० जनसंख्यालाई प्रत्यक्ष सेवा पुर्याइरहेको छ । यसका पुर्वाधारहरु पुर्ण रुपले सम्पन्न नहुँदै आयोजनालाई सरकारले उपभोक्ता समिति मार्फत समुदायमा हस्तान्तरण गरेको कारण विविध चुनौति, अभाव र समस्याहरु विद्यमान छन् । त्यसका वावजुत पनि यसलाई सञ्चालन गर्न स्थानिय स्तरमा सबै उपाय अवलम्बन गरि साह्रै कठिन र दुःखका साथ पानी आपूर्ती गर्ने काम चाहि उपभोक्ताहरुको पुर्ण सहयोगमा निरन्तर भई रहेको छ ।

यस आयोजनाको सेवाक्षेत्र भित्र उद्योग कलकारखानामा काम गर्ने मजदुर व्यवसायीहरु तथा बाहिरबाट बसाई सरी आउने बासिन्दाका कारण दिन प्रतिदिन पानीको माग बढिरहेको छ । हालको श्रोत साधन तथा आयोजनाको क्षमतानुसार करिव २५०० घरधुरी अर्थात ३०००० जनसंख्या भन्दा बढिलाई पानी आपूर्ती गर्न नसक्ने हुँदा संस्थाका सबै पुर्वाधार विस्तार गर्न कार्यालय प्रयोजनका भवनहरु, थप ओभरहेड ट्याङ्की, डिप टयुवेल, पानी शुद्धिकरण प्रयोजनका लागि फिल्टर र ल्याब साथै मापदण्ड अनुसारका सप्लाई पाईपहरु विस्तार पारदर्शी अभिलेखिकरणका लागि कम्प्युटर व्यवस्थ तथा निर्माण गर्न अत्यावश्यक भएको छ । यी सम्पुर्ण पुर्वाधार, मेसिन औजार सप्लाई सामग्री आपूर्ती गर्न उपभोक्ताको बलबुताबाट मात्र असमर्थ भएको छ । तर पानी आपूर्ती सहज बनाई सेवा पुर्याउन अनिवार्य भएको अवस्थामा यस परियोजनालाई थप व्यवसायिकरण र आत्मनिर्भर बनाई पानी जस्तो अत्यावश्यक वस्तु आपूर्ती गरि वितरण गर्न विद्यमान अवस्थामा सबै पुर्वाधार निर्माण र व्यवस्थित गर्न नेपाल सरकार तथा दातृ निकायबाट अनुदान, ऋण सहयोग अपरिहार्य भएको छ । अन्य क्षेत्रमा झैँ साना शहरी खानेपानी आयोजना कार्यक्रम लागू गर्न प्राथमिकतामा राखिदिनु हुन अनुरोध छ ।

परिवर्तित अवस्थामा खानेपानी सम्बन्धि विकसित प्रविधि, शिप तथा कुशल व्यवस्थापनका लागि संस्थाका कर्मचारी तथा उपभोक्ता बोर्डका जनशक्तिलाई तालिम, गोष्ठी, अवलोकनबाट शिप आदान प्रदान गर्न अवसर उपलब्ध गराउन अनुरोध गरिन्छ ।

दमक खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता संस्था, झापा

झापा जिल्लाको पश्चिम सिमानामा अवस्थित यस योजनाको शुरुवात २०४२ सालमा एउटा ओभरहेड टंकीबाट १०५ वटा सार्वजनिक धारा वितरण गर्ने गरि डिजाइन भै नेपाल सरकार र बेलायत सरकारबाट निर्माण कार्य शुरु गरि अगाडी बढाएकोमा विविध कारणबाट निर्माण ब्यवसायीले २०४४ सालमा योजनाको कार्य छोडे पछि स्थगन भएको थियो । २०४६ मा नेपालमा राजनितिक परिवर्तन भए पश्चात नेपाल सरकार र बेलायत सरकारको संयुक्त आयोजनामा २०४८ सालमा आयोजना पुनः शुरु गरी निर्माण कार्य अगाडी बढाउने क्रममा स्थानिय सहयोगको लागि सरकारबाट उपभोक्ता समितिको माग भै दमक नगरपालिका बाट तत्कालिन नगर प्रमुख इन्द्र बहादुर बुढाथोकीको अध्यक्षतामा समिति गठन गरियो । उक्त आयोजनाको कार्य २०५१ सालमा सम्पन्न गरी बेलायत सरकारले तत्कालिन नेपाल सरकारलाई जिम्मा दिई २०५१ साल मार्ग १ गते उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण गरियो । दमक खा. पा. तथा सरसफाई संस्थालाई हस्तान्तरण भए पछि उपभोक्ता समितिले विधान तयार गरी दमक नगरपालिकाको सिफारिसमा सरकारी निकायमा दर्ता गराई स्थाई समिति चुनावी प्रकृयाद्वारा निर्माण भयो । समितिमा अध्यक्ष-१, उपाध्यक्ष-१ (महिला), सचिव-१, कोषाध्यक्ष-१, र सदस्य-५ गरि जम्मा संख्या ९ रहेको छ । उपभोक्तालाई सरल तरिकाबाट सेवा प्रदान गर्ने, समितिबाट नियमावली तथा निम्न अनुसार फाँट तयार गरी, कर्मचारीलाई जिम्मेवारी दिई कार्यालय सञ्चालन गर्ने ब्यवस्था गरियो । क) प्राविधिक तथा उपभोक्ता सेवा, ख) आर्थिक प्रशासन सेवा र ग) प्रशासन सेवा

उक्त योजनाको पानी उत्पादनबाट उपभोक्ताको माग पूर्ती गर्न नसकिएको हुँदा योजनाको क्षमता विस्तार र सुधारको कार्यक्रम अन्तर्गत दोस्रो साना शहरी खानेपानी आयोजनामा प्रवेश गरिएको छ । त्यस अन्तर्गत कुल रु . . . . /- नगरपालिका वार्ड नं. . . . . मध्ये वार्ड नं. . . . . मात्र विस्तार गर्न सकिने

अन्त्यमा दमक नगरपालिका स्वस्थ सम्बन्धि कार्यमा सल्लाह लिई यस क्षेत्रका विभिन्न सरोवर संस्था समन्वय गरी फाई सेवालाई व्यवस्थि भरपर्दो उपभोक्ताहरूलाई नेपाल स्ट्याण्ड WHO मापदण्ड स्वास्थ्यवर्धक र पुर्याउने र उद्देश्य यः संस्थाले लिइएको छ

श्री धुलाबारी खानेपानी उपभोक्त समिति

पूर्वी जिल्ला : उत्तरी सिमा क्षेत्र अन्तर्गत शान्तिनगर : वि.सं. : पर्ने ।
 जरुवा पानीलाई प्रमुख स्रोतको रूपमा गर्ने गरी वि.सं. : स्थापना धुलाबारी
 एसीयाली विकास पहिले दोस्रो : गरी जम्मा रु
 निर्माण सम्पन्न सम्म निजि सामुदायिक धाराहरुबाट धुलाबारी क्षेत्रमा करीब , उपभोक्ताहरुलाई
 स्वच्छ पिउने उपलब्ध दिन प्रति दिन जनघनत्व शहरीकरणका
 गर्ने उपभोक्ताहरुक संख्या पनि तिब्र गत क्षेत्रमा बाढी पहीरोका
 क्षेत्रीयस क्षेत्र संरक्षणका नदी तटबन्धन सहीत दीगो व्यवस्थ मिलाउनुपर्ने
 प्रमुख समस्या दीन प्रतीदीन मागलाई वर्तमान स्रोतले धान्नलाई कठिनाई भई रहेको
 स्रोतको रूपमा डिप-बोरीङ्ग क्रमश आवश्यक दै : पर्ने, आवश्यक ट्याङ्क
 निर्माण गर्नुपर्ने : क्षेत्रका ६ टोलहरु मागलाई परिपूर्ती गर्न : नलाग्ने
 पाईपनालाहरुलाई विस्थापीत गरी विस्तार गर्ने, आवश्यक व्यवस्थ मिलाउनु पर्ने,
 संस्थाले उपभोक्ताहरुबाट संकलीत दक्ष प्राविधिक इन्जिनियर नियुक्ती गर्न कठिनाई भई रहेको
 तर्फबाट जिल्लाहरुमा कम्तीमा दक्ष मेकानिकल इन्जिनियरको व्यवस्थ मिलाउनु पर्ने ६

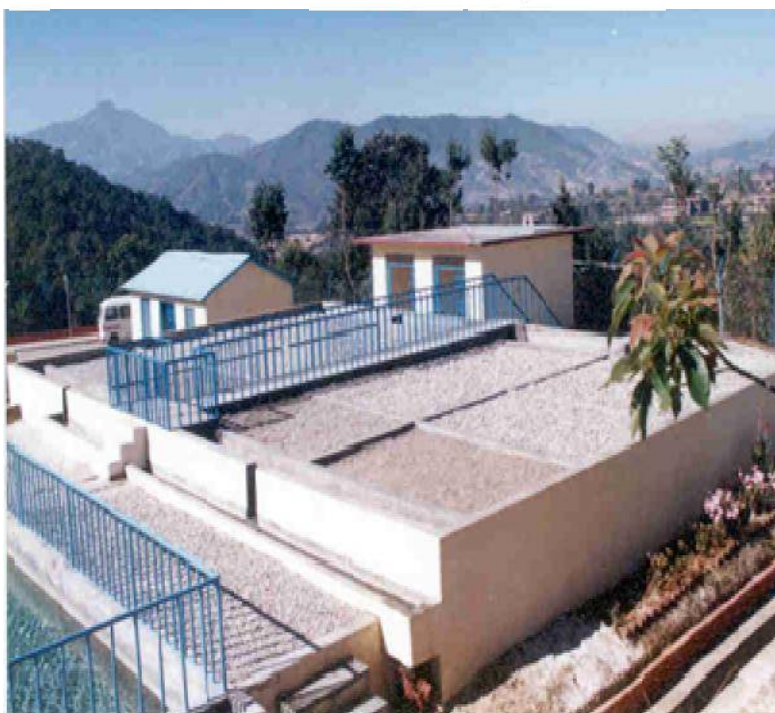

धुलिखेल खानेपानी आयोजना

धुलिखेल ( ) (आंसिक) लागि भनि, जर्मन र /
 (वर्षको डिजाइन अवधि) सुरु गरी / (रु. , , ,) सम्पन्न य धुलिखेल
 मिति २० / / संस्थालाई हस्तान्तरण ३ सुरुवातमा अर्थात हस्तान्तरणक
 कि.मि. श्रोत (भूमिडाँडाः, काभ्रे) ल्याई sedimentation tank, Roughing filter, Slow
 Sand Filter, Chlorination मार्फत सुद्विकरण गरी कि.मि. वितरण निजी गरी ,
 उपलब्ध थियो वितरण क्षेत्र बढ्न गई धुलिखेल नगरपालिका - सम्म
 विस्तार कि.मि. वितरण निजी गरी उपलब्ध

संख्यामा अध्यक्ष, उपाध्यक्ष महिला उपाध्यक्ष / सहीत कार्यसमिति रहेको
 कर्मचारीको व्यवस्था गरी नियमित गुणस्तर परिक्षण, र सुरक्षा तर्जुमा : कार्यान्वयन, नियमित मर्मत सम्भार
 जस्ता कार्य सहित नियमित रुपमा प्रवाह केन्द्रिकृत वितरण प्रणालीबाट : बल्क सप्लाई (Bulk
 Connection) मार्फत विकेन्द्रित वितरण प्रणालीमा परिस्कार गरिएको

निर्माण सुरु ( ) करिव वर्ष : विचमा धुलिखेल पर्यटकिय केन्द्रको रुपमा विकास , सिन्धुली
 राजमार्ग : अरनिको राजमार्गको : स्थल, विश्वविद्यालय, अस्पताल आदिको स्थापनाले तिव्र जनसंख्या बृद्धिले
 अत्याधिक बृद्धि भा , श्रोत : , श्रोतबाट : ल्याउन डक्टाईल प्रयोग गर्नु
 पर्ने स्थितिले उत्पादन क्षमता विस्तार गर्न कठिनाई भैरहेको समितिको वितरण क्षेत्रलाई समेटेर ADB
 काभ्रे उपत्यका एकीकृत निर्माण चरण सम्पन्न हुँ .मि./दिन आपूर्ती बढ्ने
 लक्ष कार्यान्वयनमा ढिलाईले वर्तमान र ब्यवस्थापन ज्यादै कठिन

Roughing Filter followed by Sedimentation Tank

Water Source,
Saptakanya Fall

नयाँगाउँ खानेपानी उपभोक्ता तथा सरसफाई संस्था, बुटवल १४

रुपन्देही जिल्ला बुटवल न. पा. वडा नम्बर १४ र १५ निवासी हामी जनताका लागि आज भन्दा ११ वर्ष अगाडि शुद्ध खानेपानीको अवस्था अत्यन्तै दर्दनाक थियो । यस क्षेत्रमा चैत्र बैशाखको खडेरीमा शुद्ध पिउने पानीको कुनै विकल्प नभएकोले खोला, कुवा र सिँचाईको लागि प्रयोग गरिने पानीलाई घरेलु विधि द्वारा कपडाले छानेर खाने गरिन्थ्यो । त्यसकारण विभिन्न पानी जन्य रोगहरु संग लडिरहनु पर्दथ्यो ।

खानेपानीको अत्यन्तै आवश्यक भई २०६० सालमा माग गरि आयोजना स्वीकृत भए वमोजिम १५ वर्षका लागि ९०० धारा जडान गर्न सकिने गरि भएको सर्वे डिजाइनको आधारमा पाँच वर्षमानै आयोजना सम्पन्न गरि २०६६ चैत्र २६ गते नेपाल सरकारले हामीलाई हस्तान्तरण गर्यो । समयको माग संगै उक्त क्षेत्र सबै शहरी करण हुँदा पानीको माग अनुसार वितरण गर्न गाह्रो भएकोले सह लगानिको नितिमा जानु अत्यन्तै आवश्यक देखिएकोले फर्म समेत भरि स्वीकृत समेत भैसकेको अवस्था छ । लोडसेडिङको समयमा पनि जनेरेटर द्वारा उपभोक्तालाई २४ सै घण्टा शुद्ध पानी वितरण गरिँदा लागत महंगो पर्न गएको छ ।

आन्तरिक कोषवाट संस्था संचालन गर्नु पर्दा विभिन्न किसिमका तालिम दिन यस संस्थाले नसकेको हुँदा तालिमको ब्यवस्था विभागवाट भएमा तालिम लिने अवसर सृजना हुने थियो । कार्यसमितिले स्थापना काल देखि आजसम्म कुनै पनि सुविधा नलिई पूर्ण रुपमा भोलेन्टीयर काम गरेको र आगामी दिनमा पनि यसै गरि जाने सोच रहेको छ । यस संस्थामा अध्यक्ष, उपाध्यक्ष सहित ५० प्रतिसत महिला सहितको समिति बनेको छ ।

अन्त्यमा महिलाको मनोवल बढाउने खालका कार्यक्रमको आयोजना गरि राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रिय स्तरको भ्रमणको आयोजना बिभागवाट भएमा महिलाको मनोवलमा वृद्धि हुने थियो ।

फिक्कल खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता संस्था, इलाम

फिक्कल खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता संस्था इलाम जिल्लाको फिक्कल गा.वि.स. (हाल सूर्योदय नगरपालिका) मा अवस्थित छ । यो संस्था जलस्रोत ऐनको प्रावधान भित्र रही २०५९ सालमा दर्ता भएको हो । फिक्कल खानेपानी आयोजना नगर विकास समितीको ऋण सहयोग, ADB को अनुदान र स्थानीय उपभोक्ताको लगानीमा निर्माण भएको हो ।

फिक्कल गा.वि.स. नेपालको पूर्वी पहाडी जिल्ला इलामको पूर्वी भागमा अवस्थित एउटा सुन्दर र रमणीय गा.वि.स. हो । यस गा.वि.स. मा राई, लिम्बु, मगर, गुरुङ्ग, क्षेत्री, ब्राम्हण, नेवार, शेर्पा, तामाङ्ग, कामी, दमाई, मारवाडी आदिको बसोवास रहेको छ भने यहाँका मानिसहरूको मुख्य पेशा खेती र पशुपालन हो भने केही समुदाय व्यापारमा आश्रित छन् । यस गा.वि.स.मा ४१.६९% मानिसहरूसँग पक्की शौचालय रहेको छ । यहाँ बसोवास गर्ने मानिसहरूको आयस्तर अन्य गा.वि.स.को भन्दा राम्रो भएतापनि स्रोत अभावका कारण खानेपानीको सहज आपूर्ति हुन सकेको थिएन । यस गा.वि.स.मा दिगो र भरपर्दो खानेपानीको व्यवस्था गर्न सक्ने संस्थाको आवश्यकता महसूस गरी यो संस्थाको स्थापना गरिएको हो । २८.१ वर्ग कि.मी. क्षेत्रफलमा फैलिएको यो गा.वि.स.मा २,१९२ घरधुरी र कुल ९,८८५ जनसंख्या रहेको छ । यो गा.वि.स. समुन्द्री सतहबाट ९०० देखि १८१२ मीटरको उचाईमा रहेकोले सबै वडाहरूमा सहज खानेपानी आपूर्ति गर्न ज्यादै चुनौतीपूर्ण रहेकोले यसको उत्तरमा अवस्थित छिमेकी गा.वि.स.गोर्खे-४ स्थित श्रीखोलाको शीरमा रहेको मुहानबाट हाल निर्वाध रूपमा खानेपानी आपूर्ति भइरहेको छ । करिब २८ कि.मी. टाढा रहेको श्रीखोलामा इन्टेक निर्माण गरी २८ कि.मी. प्रसारण लाईन तथा ५५ कि.मी. बितरण लाईन र २५० घ. मी. क्षमताका दुईवटा रिजर्भ ट्यांक भएको यो खानेपानी आयोजनाबाट यस गा.वि.स.को वडा नं. २ र ५ को सम्पूर्ण भाग र वडा नं. ३, ४, ७, ८ र ९ को केही भागमा १०५० धारा जडान गरी १०,००० उपभोक्तालाई स्वच्छ खानेपानी सेवा २४ सै घण्टा प्रदान गर्दै आएको छ । यस खानेपानी आयोजना फिक्कल गा.वि.स.को लागि खानेपानी आपूर्ति गर्ने उद्देश्यले स्थापना भएतापनि हाल फिक्कल, कन्याम र पंचकन्या तीन वटा गा.वि.स. समावेश गरि सूर्योदय नगरपालिकाको स्थापना भएको र अन्य वडाहरूबाट पनि खानेपानीको माग भइरहेकोले आयोजनालाई विस्तार गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

विजुवार साना शहरी खानेपानी उपभोक्ता तथा सरसफाइ संस्था, प्यूठान

नेपालको मध्य पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रको मध्य पहाडी जिल्ला प्यूठान स्वर्गद्वारीको तपोभूमिमा अवस्थित नब घोषित प्यूठान नगरपालिकाको तत्कालीन गा. बि. स. धर्माबती, बिजुवार, बिजयनगर र दाखाक्वाडीका १८ वडाहरू लगायत यस क्षेत्रका सरकारी तथा गैर सरकारी संस्था, प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी, सेना, विद्यालयहरू, क्याम्पस, होटेल तथा सार्वजनिक शौचालयहरूमा सुरक्षित, स्वच्छ तथा शुद्ध खानेपानी वितरण गरी सेवा पुराउने लक्ष्य राखी यस बृहत् विजुवार साना शहरी खानेपानी उपभोक्ता तथा सरसफाइ संस्थाको २०५८ सालमा स्थापना भएको हो । सुरुको अवस्था करिब १,५८७ धारा संख्या र २०,००० जनसंख्यालाई WHO को मापदण्ड अनुरूपको पानी २४ घण्टा उपभोक्ताको घरघरमा पुराउने लक्ष्य भएतापनि तत्कालीन आयोजना निर्माणको अवस्थामा उपभोक्ता समितिमा प्राविधिक ज्ञानको कमी तथा योजना व्यवस्थापन कार्यालय, कन्सल्टेन्सी, ठेकेदार पक्षबाट सोचे अनुरूपको कार्य हुन नसक्दा आयोजना असफल हुने अवस्थामा पुगेको बेलामा स्थानीय सरोकारवालाहरू, राजनैतिक दल, पत्रकार उपभोक्ताहरूको समेत सक्रियतामा यस आयोजना पुन २०६४ देखि सुचारु रूपमा संचालन भई हाल यस अवस्थामा आइ पुग्न सफल भएको हो । यस खानेपानी संस्था मार्फत २०७१ असार मसान्त सम्म वितरित खानेपानी धारा संख्या ९७५ घरपरिवार समेतको १२,००० भन्दा बढी जनसंख्या लाभान्वित भएका छन् ।

बेलझुण्डी खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति

दाङ जिल्लाको बिजौरी र मानपुर गा.वि.स. का जनतालाई खानेपानी उपलब्ध गराउने उद्देश्यले वि.स. २०३४/३५ मा प्रारम्भ भई २०३९/०४० मा सम्पन्न भएको परियोजनाबाट प्रारम्भिक अवस्थामा २६ वटा सार्वजनिक धारा वितरण गरेको यस आयोजनाले हालसम्म आइपुग्दा ५२ सार्वजनिक र ६०५ वटा निजी धारासमेत कुल ६५७ धाराको माध्यमबाट येनकेन प्रकारले खानेपानी सुविधा उपलब्ध गराउँदै आएको छ । यस आयोजनाको क्षेत्रमा नेपाल संस्कृत विश्वविद्यालय, २ वटा क्याम्पस, क्षेत्रीय आयुर्वेदिक चिकित्सालय, उ.मा.वि., मा.वि., नि.मा.वि. र निजी विद्यालयहरु सहित करिब १५ वटा शिक्षण संस्था र स्वास्थ्य चौकी, प्रहरी चौकी, बैंक, उद्योग वाणिज्य संघ, सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाका साथै घनाबस्ती र नगरोन्मुख क्षेत्रलाई माग अनुरूपको खानेपानीको सेवा पुर्याउनु चुनौतीपूर्ण बन्दै गएको छ। महाभारत पर्वतमालाको कोखबाट निःसृत वगाले, रिप्ले र डाडिकाटका मूलबाट संकलित पानीबाट पानीको सुविधा वितरण गरिँदै आएकोमा जलवायुको परिवर्तन, महाभारत क्षेत्रमा भइरहेको उत्खननका कारण उक्त मूलहरु सुक्दै गएकोले वैकल्पिक स्रोतका रुपमा डिप बोर्डिङ जस्ता विकल्पको खोजी गर्नु अनिवार्य भइसकेको छ । पानी वितरणका लागि दिनहु पर्ने आवेदन र दवाबले उपभोक्ता समितिका पदाधिकारीलाई पदमा वस्नु कि छोड्नु भन्ने अवस्था दिनहु आइरहन्छ ।

पुराना प्र पाइपहरुमा रुम बस्दै रिजर्बवायर टंकीसम्म ल्याउन उपभोक्ताका धारासम्म
पुर्याउनु चुनौतीपूर्ण बन्दै यस्तो गर्नका लागि बोर्डिङका सा परियोजनाको मर्मत सम्भार गर्नु
नितान्त आवश्यक कार्य : भोक्ता समितिका तर्फबाट मात्र नसक्ने देखिएकाले
निकास विभागबाट उक्त सहयोग उपलब्ध मात्र समस्या गर्न सकिने अन्यथा स्वच्छ त
पिउन अधिकारलाई सुनिश्चित गर्न नसकिने निवेदन गर्दै र अपेक्षा लिइएको
अवगतार्थ : गर्दछु ।

बेसीसहर खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति, लमजुङ्ग

लमजुङ्गको ... बेसीसहर फुर्केभिर खानेपानी योजना
 ... / शुरु ... / सम्पन्न भ पछि स्थानिय स्तरमानै जिम्मा र
 निति अनुरूप तत्कालिन .बि. अध्यक्ष श्री ; अधिकारीको नेतृत्वमा .बि. लाई हस्तान्तरण
 पछि केही .बि. उक्त योजना .बि. तदर्थ समिति ; गरि कार्तिक १६
 उपभोक्ता समिति ; गरी जिल्ला जलश्रोत समिति लमजुङ्गमा दर्ता ;
 शुरुमा सार्वजनिक ६ बितरण .बि. लाई हस्तान्तरण पछि निजि
 गरियो सान्त सम्म संख्या दैनिक करिब मानिसहरु लाभान्वित
 हुन्छन् क्षेत्रफलको हिसाबले भएतापनि लमजुङ्ग जिल्लाको २ बिभिन्न सरकारी कार्यालय,
 सस्था, बिद्यालय कलेजहरु जनसंख्याको बढी शुद्धतालाई ध्यायनमा र
 पोखरीहरु ट्रिटमेन्ट प्लान्ट सुरक्षा व्यवस्था मिलाउनको सुरक्षा समिति ;
 समितिको कार्यालय : , जग्गा ( ) समितिको स्थित ;
 .मि. , .मि. , दिहिथोकमा : .मि. , .मि. , .मि. , साप्ली
 .मि. , .मि. , .मि. , पोखरीहरु
 समितिको शुरु सम्म पहिलो तदर्थ, प्रथम, दितिय ; तृतिय निर्वाचित गरि समितिको पदावधि
 समिति दर्ता भएपछि निरन्तर रुपमा कर्तव्य र सम्म .बि. .
 उपभोक्ताहरुलाई कर्मचारीहरु र प्रबाह गरि
 .बि. , नगरपालिकामा परिणत उपभोक्ताको बढ्दै श्रोतहरु
 भिष्यमा : दा समितिको जिम्मेवारी अझ वढी सुबिधा पुर्याउने उद्देश्यले अन्य श्रोतहरुको
 गरी शुद्ध, स्वस्च्छ र स आपूर्ति स समितिको उद्देश्य रहे

मानगढ खानेपानी आयोजना, विराटनगर-४

मानगढ खानेपानी आयोजनाले बिराटनगर उपमहानगरपालिकाको वडा नं. १, ४ र ५, टंकिसिनुवारी गा.वि.स.को १ र ३ तथा झापा वैजनाथपुर गा.वि.स. को २, ४ र ५ वडाको केहि भागमा सेवा पु-याइ रहेको छ । यस आयोजनाको समितिको कार्यालय विराटनगर-४ मानगढमा अवस्थित छ । यस आयोजनाले हाल अयखभचबनभ बचभब को ४४ % जनसंख्या लाई सेवा पु-याउदै आएको छ । यस मानगढ खानेपानी आयोजनाको विराट खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समितिले यस आयोजनालाइ भविष्यमा दिगो, भरपर्दो, सुरक्षित तथा पानीको गुणात्मक परिमाण उपलब्धताको लागि संस्थागत तथा वित्तिय क्षमताको सुदृढिकरण गर्दै संचालन गरि रहेको छ । जनसंख्या बृद्धिको चाप तथा हाल मौजुदा संरचनाहरुको क्षमतामा हस हुदै गएकाले आयोजनाको क्षमता बृद्धि गर्न पहल गरि रहेको छ ।

मथि उल्लेखित कुराहरु लाई परिपुर्ति गर्न यस समितिले आयोजनाको ब्यवसायिक योजना, योजना संचालन विधि, अन्य आवश्यक संचालन तथा संभार रेकर्ड, पानी उत्पादन तथा वितरण रेकर्ड, पानीको गुणस्तर परिक्षण गर्ने, संरचनाहरुको क्षमता तथा अवस्थाको रेकर्ड राख्ने तथा उपभोक्ताहरुक सन्तुष्टि पहिचान गरि सो को आधारमा संचालन तथा कार्यन्वयन गरि रहेको छ । योजनाको दिगो विकासको लागि नियमित अनुगमन् गरि लक्ष अनुसारको परिपुर्ति र क्षमता विस्तारको अवस्था पहिचान गरि कार्यन्वयन तथा व्यवस्थापन गरि रहेको छ ।

ओभरहेड पानी पोखरी

उपभोक्ताको धाराको पानी परिक्षण गरिदै

शंकरनगर खानेपानी उपभोक्ता तथा सरसफाई संस्था, रुपन्देही

बि.सं. २०३९ सालमा आनन्दवन खानेपानी आयोजनाको रुपमा शिलान्यास भै २०४२ सालमा सम्पन्न भएको यो आयोजना २०५६।१।२३ मा संख्या दर्ता भएपछि जिल्ला खानेपानी कार्यालयको मातहतमा रहेको आयोजना २०५६ श्रावणदेखि विधिवत रुपमा उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण भएको थियो । जिल्ला खानेपानी कार्यालयबाट आयोजना हस्तान्तरण हुदा ४५० घन मिटर क्षमता रहेको ओभरहेड टंकी १, वोरिङ्ग २, पाईपलाईन संजाल २२.१ कि.मि र निजिधारा ५७० वटा रहेकोमा २०७१ आषाढ मसान्तसम्म आईपुग्दा पाईपलाईन संजाल १०६ कि.मि. र निजिधारा संख्या ३९५५ रहेको छ ।

तिलोत्तमा नगरपालिकाको १ देखि ५ वडा सेवा क्षेत्र रहेको संस्थामा स्थायी र करार गरि १३ जना कर्मचारी कार्यरत रहेका छन् । जसद्वारा उपभोक्ताहरुबाट आएका लिखित र मौखिक निवेदनहरुका आधारमा चुहावट मर्मत, पाईपलाईन विस्तार, धारा जडान जस्ता कार्यहरु यथासिद्ध गर्नुका साथै २४ सै घन्टा पानी वितरण गरिदै आएको छ । अहिलेको अवस्थामा केवल पानी वितरण गर्नु मात्र नभै गुणस्तरीय पानी वितरण गर्नु संस्थाको जिम्मेवारी भएकोले संख्यामानै पानी परिक्षण प्रयोगशाला स्थापना गरी संस्थाको पानी परिक्षण गर्नुका साथै अन्य व्यक्ति तथा संघसंस्थाबाट आएका पानी कमेत सशुल्क परिक्षण गरिदै आएको छ ।

पानीको वितरण प्रणालीमा हुनसक्ने चुहावट, हानी नोक्सानी, दुरुपयोग र फोहरमैला नियन्त्रणमा हाम्रो प्रयास रहिरहने छ । साथै आम उपभोक्ताहरुक सचेतना, सहयोग र समन्वय अपरिहार्य रहने छ । जसको फलस्वरूप हामीले पाएको गुणस्तरीय पानीको निरन्तर उपलब्धता सम्भव हुनेछ ।

यस संस्थाको सेवा क्षेत्रमा बसाईसराईको तीव्रता र बढ्दो पानीको मागको साथै संस्थामा विद्यमान बितरण संरचनाहरु निकै जिर्ण र अपर्याप्त भईसकेका छन् । त्यसकारण संस्थाले नयां टंकी तथा वोरिङ्गको नितान्त आवश्यकता महसुस गरेको छ । यस संस्थाको आवश्यकता परिपूर्ति गर्न खानेपानी तथा ढलनिकास विभाग र यस संस्था विचमा सहलगानी कार्यक्रम अगाडि बढिरहेको छ, जस अन्तरगत नेपाल सरकारको ७० प्रतिशत र संस्थाको तर्फबाट ३० प्रतिशत लगानी रहने छ । सो रकम लगानीको लागि संस्था तत्पर रहेको व्यहोरा अवगत गराउँदै सम्बन्धित बिभागबाट यथासिद्ध कार्यक्रम अगाडि बढाई सहयोग गरिदिनु हुनेछ भन्ने अपेक्षा गर्दछौ ।

शिवालय खानेपानी उपभोक्ता तथा सरसफाई संस्था, पर्वत

पर्वत जिल्ला नेपालको ७५ जिल्ला मध्ये क्षेत्रफलका हिसावले चौथो सानो जिल्लाको रूपमा धवलागिरी अंचलमा (अंचलकै प्रवेशद्वारको रूपमा) अवस्थित छ । यस जिल्लाको सदरमुकाम कुश्मा (शिवालय) ८.७७ वर्ग कि.मी.मा फैलिएको छ । २८° १२' ०५" देखि २८° १४' उत्तरी अक्षांश र ३° ३९' १५" देखि ३° ४२' ००" पुर्वी देशान्तरमा पर्दछ भने समुन्द्र सतह देखि ६८० मिटर देखि १५८८ सम्म यसको उचाई रहेको छ । सदरमुकाम कुश्मा नगरलाई आफ्नो सेवा क्षेत्र बनाई आम नागरिकलाई स्वच्छ, सफा र प्रशोधित पिउने पानी उपलब्ध गराउनुका साथै सरसफाई क्षेत्रमा विभिन्न कार्यक्रम संचालन गर्दै नगर तथा वातावरणिय सरसफाइमा समेत विशेष अभियान संचालन गरी उपभोक्ताहरुको स्वास्थ्यमा पानी जन्य रोगका कारण हुने प्रतिकूल असरबाट बचाउने उद्देश्यले २०५७ सालमा यस शिवालय (कुश्मा) खानेपानी उपभोक्ता तथा सरसफाई संस्थाको गठन भएको हो । २०५८ साल श्रावण १ गतेका दिन खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय पर्वतबाट हस्तान्तरमा लिई आफ्नै अगुवाइमा प्रत्यक्ष सेवा आरम्भ गर्यो ।

जलश्रोत ऐन २०४९ र खानेपानी नियमावली २०५५ बमोजिम संस्थालाई जिल्ला जलश्रोत समितिमा दर्ता गरिए पछि संस्थागत बिकासमा नयां आयाम थपियो र आफ्नै जनशक्ति र सामर्थ्यमा प्राविधिक तथा प्रशासनिक एकाईको सम्पूर्ण रूपले व्यवस्थापन गर्दै योजनालाई गति दिन सक्षम भयो । तर समाज बिकासको क्रमसगैं बढ्दो जनसंख्या, उच्च रूपमा भएको बसाई सराई, बजार बिस्तार तथा शहरिकरण र उपभोक्ताहरुको शुद्ध खानेपानी उपभोग गर्ने चाहना बमोजिम मौजुदा श्रोत र साधनले सेवा प्रभावकारी बन्न नसकिरहेको अवस्थामा यो संस्था साना शहरी खानेपानी आयोजनाको माध्यमबाट आफ्ना उपभोक्ताहरुलाई सेवा उपलब्ध गराउन व्यग्रताका साथ आतुर थियो । यसै सन्दर्भमा नेपाल सरकारद्वारा साना शहरहरुमा संचालन गरिने साना शहरी खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना संचालन गर्न मिति २०६१ ज्येष्ठ १७ गते यस संस्था, आयोजना व्यवस्थापन कार्यालय, नगर बिकास कोष र शिवालय गा.वि.सको कार्यालयका बिच आम उपभोक्ताहरुको सहभागितामा सम्झौता भई कुश्मा साना शहरी खानेपानी तथा सरसफाई आयोजना संचालनमा आयो र के.शी-बोखिम एण्ड सन कन्सल्टक्सन जे/भी द्वारा आयोजनाको काम शुरु भयो हो । खानेपानी संरचना निर्माण तर्फ ७,४१,३४,०९८।१० र सरसफाई तर्फ ३६,९९,७१८।५९ गरी जम्मा ७,७८,३३,८१६।७० लागत स्टिमेट रहेको यस आयोजनाको निर्माण कार्य हाल सम्पूर्ण रूपले सम्पन्न गर्दै १९०४ धारा बितरण गरि १४,००० उपभोक्ताहरु प्रत्यक्ष लाभान्वित भएका छन् । यसमा नेपाल सरकारको ५० प्रतिशत अनुदान सहयोग र नगर विकास कोषको ३० प्रतिशत ऋण सहयोग रहेको छ ।

संस्थाको कार्यालय भवन

महशुल काउन्टर

सिमरा खानेपानी तथा सरसफाइ आयोजना

सिमरा खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति विगत १५ वर्ष देखिको संचालनको क्रममा विभिन्न किसिमका बाधा अड्चनहरु पार गर्दै अहिलेको अवस्थामा पाइपुगेको छ । यस समितिका हाल सम्म ६ वटा बोरिङ्ग मध्ये ५ वटा चालु हालतमा रहेको साथै २२५ र ४५० घन मि. क्षमताका दुईवटा ओभरहेड पानी टंकी रहेको छ । पहिले यस खानेपानी रहेको क्षेत्र पिपरा सिमरा गा.वि.स. भएता पनि हाल सरकारले घोषणा गरेको गढिमाई नगरपालिका अन्तर्गत पर्दछ । अहिले यस समितिले गढिमाई नगरपालिकाको वडा नं. १ देखी ४ सम्म सेवा प्रदान गर्दै आईरहेको छ ।

यस क्षेत्र देशकै एउटा मुख्य औद्योगिक क्षेत्रको रुपमा रहेको हुँदा र यहाँ रोजगारी लगायतका अन्य सुविधाले गर्दा बसाईसराई गरी आउने क्रम बढिरहँदा खानेपानी धाराको माग पनि दिनप्रतिदिन बढिरहेको छ तापनि हालको संरचनाबाट थप धाराहरु वितरण गर्न नसकिने भएको हुँदा माग अनुसारको धारा प्रदान गर्न यस समिति असमर्थ छ । अहिलेको प्रमुख चुनौति भनेको मौजुदा पाइपलाइन धेरै पुरानो भई जिर्ण अवस्थामा रहेको र सो पाइपको क्षमता पनि कम भएको हुँदा ठूलो साइजको पाइपलाइन विस्तार गर्नुपर्ने रहेको छ । त्यसैगरी यस खानेपानी क्षेत्र भित्रकै औराहामा यस समितिले नयाँ डिप बोरिङ्ग निर्माण कार्य सम्पन्न गरिसकेकोमा सो स्थानमा नयाँ ओभरहेड टंकी निर्माण गर्न समितिको आर्थिक अवस्थाले मात्र असमर्थ हुने भएकोले सरकारी स्तरबाट नै सो निर्माण कार्यमा सहयोग गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

त्यसैगरी विकल्पको रुपमा रहेको ट्युब वेलबाट समेत (पानीको भूमिगत सतह घट्न गई) पानी नआउने अवस्था सिर्जना भएको छ । तसर्थ यस क्षेत्रको खानेपानीको लागि एक मात्र विकल्प भनेको यस आयोजना मात्र हो । खानेपानीको यस्तो विकराल अवस्थाबाट निस्कनको लागि जसरी हुन्छ यस आयोजनाको क्षमतालाई वृद्धि गरी यस क्षेत्रका सम्पूर्ण जनताहरुलाई खानेपानी जस्तो आधारभुत आवश्यकताको वस्तुको उपलब्धताको लागि सहयोग गर्नु सरकारको जिम्मेवारी हो, जुन सहयोगको सदुपयोग र संरक्षण गर्नको लागि प्रभावकारी ढंगले व्यवस्थापन गर्न यस समिति सदैव तत्पर रहने छ ।

सुनवल खानेपानी उपभोक्ता तथा सरसफाइ संस्था

लुम्बिनी अञ्चलको नवलपरासी जिल्ला सदरमुकाम देखि ९ कि.मी. उत्तर, पूर्व-पश्चिम महेन्द्र राजमार्गको मध्यभागमा स्थित वडा नं. १ देखि १० सम्म १२१ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफलमा फैलिएको सुनवल नगरपालिकामा ९ हजार घरधुरीका करिव ४७ हजार जनसंख्या रहेका छन । मानिसका लागी नभै नहुने आधाभूत आवश्यकता विजुली, शिक्षा, यातायात, खानेपानी, स्वास्थ्य, संचार, कलकारखाना, साप्ताहिक हाटवजार, पर्यटकीय संभावना रहेको महलपोखरी देवी मदिन जस्ता थुप्रै धार्मिक स्थल र वातावरणीय अनुकूलता भएकोले तिब्र वसाईसराईका कारण जनसंख्याको वृद्धिदर तिब्र रहेको छ । बहुजातिय र बहुभाषिक समुदायको घना वसोवास रहेको सुनवल नगरपालिकाको सुनवल वजार यहाँ स्थित मानिसको संगम स्थल हो ।

स्वच्छ पानी बिना सबल समाजको कल्पना निरर्थक हुनेहुँदा आर्सेनिकको समस्याबाट ग्रसित सुनवल वासी जनताको अथक प्रयास वाट स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्था गर्ने उदेश्यले यस संस्थाले खानेपानी आयोजनाको माग गरी २०५९ साल देखि आयोजनाको लक्ष्य एवं नीति अनुरूप ५० प्रतिशत नेपाल सरकार अनुदान रु. , , , , विकास प्रतिशत रु. , , , , प्रतिशत श्रमदान रु. , , , , प्रतिशत उपाय अग्रिम रु. , , , , गरी रु. , , , , कता समितिको र नगरपालिकाको सक्रियतामा सम्पन्न भ क्षेत्रभित्रका ३, धुरीका जनताहरु मध्ये , धुरीका करिव शहरी स्वच्छ पिउने प्रदान गर्दै : भरपर्दो विश्वासनिय बनाउं दिनमा सम्भव सम्म श्रोत गर्दै : नगरपालिका क्षेत्र भित्रका सम्पूर्ण उपः कताहरुलाई स्वच्छ ख वितरण गर्ने लक्ष्य लिएको

